

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

ФАКУЛТЕТ БЕЗБЕДНОСТИ

ЛОКАЛНА ЗАЈЕДНИЦА И ОДРЖИВИ РАЗВОЈ

-Дипломски рад-

Ментор: др Јасмина Гачић

Ванредни професор

Кандидат: Драган Пуцар 116/15

Београд, 2020. године

САДРЖАЈ

УВОД.....	2
1. ОДРЖИВИ РАЗВОЈ.....	3
1.1. Појам одрживог развоја.....	3
1.2. Димензије одрживог развоја.....	5
1.3. Декларација о одрживом развоју - Агенда 21.....	8
2. ОСТВАРИВАЊЕ ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА НА ЛОКАЛНОМ НИВОУ.....	10
2.1. Концепт одрживог развоја на локалном нивоу.....	10
2.2. Стратешки акциони план.....	11
2.3. Принципи одрживог развоја на локалном нивоу.....	13
2.4. Нови јавни менаџмент и климатске промене.....	14
3. ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ, ОДРЖИВИ РАЗВОЈ И ПОГЛАВЉА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ.....	20
3.1. Поглавље 27 - Заштита животне средине.....	20
3.2. Поглавље 22 - Регионална политика и координација структурних инструмената.....	22
3.3. Поглавље 11 - Пољопривреда.....	24
3.4. Поглавље 10 - Информационо друштво и медији.....	24
3.5. Поглавље 19 - Социјална политика и запошљавање.....	25
3.6. Поглавље 5 - Јавне набавке.....	28
3.7. Поглавље 15 - Енергетика.....	28
3.8. Поглавље 16 - Порези.....	29
3.9. Поглавље 23 - Правосуђе.....	29
ЗАКЉУЧАК.....	30
ЛИТЕРАТУРА.....	31

УВОД

Одрживи развој подразумева такав развој друштва који расположивим ресурсима задовољава људске потребе, не угрожавајући природне системе и животну средину, чиме се осигурава дугорочно постојање људског друштва и његовог окружења. Концепт одрживог развоја представља нову стратегију и филозофију друштвеног развоја.

Најчешће се доводи у везу са заштитом животне средине, односно настојањем да се забринутост за опстанак живог света на планети Земљи повеже са очувањем природних ресурса и бројним еколошким изазовима који стоје пред сваким друштвом, државом и човечанством у целини.

Одрживи развој је развој који задовољава потребе садашњице, не доводећи у питање способност будућих генерација да задовоље властите потребе. Одрживи развој подразумева равнотежу између потрошње ресурса и способности обнављања природних система и представља интегрални економски, технолошки, социјални и културни развој, усклађен са потребама заштите и унапређења животне средине, који омогућава садашњим и будућим генерацијама задовољавање њихових потреба и побољшање квалитета живота.

Савремено друштво се све чешће сусреће са проблемима који се тичу нарушавања равнотеже у животној средини. Сада се у оквиру индустрије користе нови извори енергије, изграђују се нова постројења, долази до урбанизације разних подручја, а све то нарушава устаљен односа између човека и природе. Природни ресурси су угрожени, ниво загађености је све виши, па су и услови опстанка и нивоа квалитета живота људи доведени у питање.

Предмет овог рада јесте локална заједница и одрживи развој.

1. ОДРЖИВИ РАЗВОЈ

1.1. Појам одрживог развоја

Један од основних концепата економике природних ресурса и животне средине јесте концепт одрживости, или одрживог развоја. Упркос различитим интерпретацијама које се у литератури могу наћи, овом концепту данас припада централно место у разматрању другорочне перспективе опстанка и напретка човечанства. Одрживост или одрживи развој, јавља се не само као суштински предуслов, већ и као крајњи циљ ефикасне организације бројних људских активности на Земљи. Концепт одрживости данас је постао широко прихваћен као услов опстанка и напретка човечанства.¹

Разлози за то леже у могућим одговорима на питање зашто економска активност мора бити одржива. На првом месту, постоје јаки морални разлози да данашња генерација остави потомству у наслеђе ништа мање шансе за развој но што она има сада. То значи да планета Земља, са својим потенцијалима, не сме бити деградирана од стране постојећих људи. Право садашње генерације на искоришћавање ресурса и животне средине, не сме угрозити исто такво право наредним генерацијама.²

Друга група разлога за одрживи развој је еколошке природе. Ако природа представља вредност сама по себи, тј. ако очување биодиверзитета, или залиха природних ресурса има оправдање у ставу да је човек само део природе, те да нема права да је неповратно мења, онда је сваки вид економске активности којим се нарушава диверзитет живог света, или богатство ресурса, неприхватљив. Ова група разлога се исто тако може свести на моралне разлоге, уз напомену да се овде потенцира не однос садашње генерације људи према будућим генерацијама, већ однос према осталим живим бићима, те природи у целини.

---

¹ Ђорђевић, Ј., Нова еколошка етика и заштита животне средине, Факултет заштите на раду, Ниш, 2002, стр. 36.

² Тодић, Д., Животна средина, Европски покрет у Србији, Београд, 2011, стр. 66.

Као трећи, могући, разлог за оправдање концепта одрживости, може се навести економски аргуменат да је одрживи развој ефикаснији. Непоштовање концепта одрживости води ка неефикасном привредном развоју, у смислу све већег расипања ресурса и енергије, тј. тенденције дугорочног погоршања односа инпута – аутпута у глобалним размерама.

Један од задатака економике животне средине јесте да идентификује оне економске активности које погодују одрживости, као и оне које је нарушавају.³

Одрживи развој је складан однос екологије и привреде, како би се природно богатство наше планете сачувало и за будуће нараштаје. Може се рећи да одрживи развој представља генерално усмерење, тежњу да се створи бољи свет, балансирајући социјалне, економске и факторе заштите животне средине. Суштина концепције одрживог развоја заснива се на принципу интергенерацијске правде. Овај принцип се односи на наслеђивање истог стања животне средине са једне на другу генерацију.

Непоштовањем овог принципа, штета коју животној средини учини једна генерација преноси се на будуће генерације. И поред чињенице да одрживи развој зависи од биосфере и њених екосистема, на њега највише утичу људи и њихове активности. Одрживо коришћење енергије и других ресурса садржи у себи етички однос према будућим генерацијама. Како су енергија и остали ресурси предуслов развоја, тако је процес њиховог коришћења и трошења услов за остварење одрживог развоја.

Одрживо коришћење енергије и других ресурса заснива се на:⁴

- унапређењу њихове ефикасности,
- чувању и штедњи у коришћењу,
- коришћењу незагађујућих и обновљивих извора енергије и других ресурса.

Посебно се издваја производња и потрошња енергије, као најчешћи узрок загађивања ваздуха и појаве појачаног ефекта стаклене баште. Зато је ограничавање емисије гасова стаклене баште део даљег одрживог развоја.

---

³ Ђорђевић, Ј., Нова еколошка етика и заштита животне средине, Факултет заштите на раду, Ниш, 2002, стр. 37.

⁴ Ђорђевић, Ј., Нова еколошка етика и заштита животне средине, Факултет заштите на раду, Ниш, 2002, стр. 40.

1.2. Димензије одрживог развоја

Одрживи развој није само еколошко питање. Утврђена су три аспекта одрживог развоја: економска одрживост, еколошка одрживост и социјална одрживост. Први аспект подразумева економски раст и развој, други обухвата интегритет екосистема и бригу о њиховом капацитету и биоразноликости, док последњи обухвата вредности као што су једнакост, оспособљеност, доступност и учешће. Поред ове три компоненте, руководећи принципи одрживог просторног развоја европског континента уводе и четврту димензију: и то културну одрживост.

Економска димензија одрживог развоја тражи нове одговоре на изазове глобалног надметања у остваривању конкурентске предности кроз ефикасније коришћење и повећање продуктивности расположивих ресурса, водећи рачуна при томе да се отклоне или минимизирају негативни утицаји на животну средину. То захтева фундаменталне и дугорочне промене које би у оквиру концепта одрживог развоја требало посматрати као повољне прилике и обухвата: отварање нових радних места и запошљавање, плате као егзистенцијални основ, нове инвестиције, иновативност на свим нивоима, и развој предузетништва под мотом живети од земљиног дохотка а не од њеног капитала.

Економска одрживост означава помак од гледања на животну средину и социјалну проблематику, искључиво као обавезе стручних тимова и експерата, ка гледању на ова питања као обавезе целе компаније.

Социјална димензија одрживог развоја подразумева да се за развој не може рећи да је одржив ако није праведан, или ако не задовољава потребе већине становника на Земљи. Одрживи друштвени развој је интегрисани процес изградње људских способности у смислу: борбе против сиромаштва, стварања продуктивног запошљавања људи, промовисања друштвеног уједињења, као и ефикасне и свима доступне здравствене заштите и образовања, превенцију криминала и негативних друштвених појава, демократизацију свих пора друштвеног живота и промену потрошачких навика и потреба.

Заштита животне средине подразумева стицање таквог знања које би омогућило да се предности здраве животне средине цене, одржавају и развијају. Одрживи развој претвара заштиту животне средине у идеје које пословни свет разуме и које може успешно да реализује. Промена иде од дезорганизовано односа према животној средини ка целовитом пословању и одрживом развоју што не би требало да резултира нове трошкове, већ уштеде и искоришћавање нових прилика.

Одрживи развој укључује бригу за очување квалитета ваздуха, воде и квалитета земљишта, заштиту дивљих станишта и ефикасније коришћење и поновну употребу природних ресурса и енергије. Заснива се на концепту чистије производње који обухвата нове методе које треба да су чистије, користе много мање енергије и да не производе штетне нус–производе.

Циљ овог приступа је да задовољи људске потребе без угрожавања живота људи или целовитости екосистема од којег зависимо. Чистија производња је превентивни приступ. Главни циљ чистије производње је да се фокусира на превенцију или смањење настанка отпада и неефикасне употребе енергије и ресурса. Да би се ово постигло, потребно је усвојити нове технологије и технике, заједно са новим вредностима и начинима задовољавања потреба човечанства. Поред тога, овај нови приступ треба бити примењен на производни процес, потрошњу и одлагање робе и услуга, да би се добио исти или већи производни учинак са много мање количине утрошене енергије и ресурса.

У суштини, чистија производња се може представити као:⁵

- смањење количине произведеног отпада, или избегавање производње истог,
- ефикаснија употреба енергије и ресурса,
- производња еколошки прихватљивих производа и пружања услуга,
- постизање мање количине произведеног отпада, нижих цена и већег профита.

---

⁵ Ђорђевић, Ј., Нова еколошка етика и заштита животне средине, Факултет заштите на раду, Ниш, 2002, стр. 45.

Истовремено, овде треба указати и на сличности и разлике између појмова одрживог развоја и заштите животне средине:⁶

- спровођење мера и активности на заштити животне средине је у функцији одрживог развоја, јер се тиме обезбедјују чисти ваздух, вода и земљиште, који су битни, како за садашње, тако и генерације које долазе,
- низ приступа заштити животне средине чувају ресурсе за будуће нараштаје,
- образовање за заштиту животне средине подржава концепцију одрживог развоја,
- одрживи развој је знатно шири појам од заштите животне средине,
- одрживи развој означава општи образац понашања друштва,
- одрживи развој је циљ друштва у целини а заштита животне средине само неких сегмената друштва,
- одрживи развој представља приступ заснован на суделовању свих сегмената друштва и заједничка је обавеза свих,
- заштита животне средине је само једна компонента одрживог развоја. За достизање одрживог развоја једнако су тако важне компоненте друштво и економија,
- заштита животне средине се често ограничава само на природу, док одрживи развој истражује везе и медјусобну повезаност одговорног деловања у економији, друштву и животној средини,
- заштита животне средине подразумева смањење загађења, што не значи да ће будуће генерације аутоматски наследити исту количину природног, друштвеног и економског богатства као њихову претходници,
- заштита животне средине нормативно је регулисана прописима, док одрживи развој иде даље од пуког удовољена закона и прописа, тако да се заштита животне средине може сматрати обавезном а одрживи развој добровољним избором и тежњом.

---

⁶ Светски фонд за природу., Процена рањивости на климатске промене-Србија, Центар за унапређење животне средине, Београд, 2012, стр. 6.

1.3. Декларација о одрживом развоју - Агенда 21

Један од кључних докумената усвојених на самиту у Рио де Жанеиру 1992. године је Агенда 21 – декларација о намерама и обавезивање на одрживи развој у XXI веку. На око 500 страница налази се 40 поглавља, од теме сиромаштва, заштите атмосфере, шума, водних ресурса, преко здравства, пољопривреде, еколошки здравог управљања биотехнологијом до питања одлагања отпада. Оно што је престављало новину у односу на друге документе Уједињених нација било је изричито признавање улога битних групација, као сто су жене, деца и омладина, пољопривредници и предузетници. Од 1992. године, па надаље, Уједињене нације су почеле да све више рачунају на улогу ових групација у својим програмима, за разлику од претходне праксе која је искључивала све актере осим националних влада и неколико фаворизованих посматрачких организација.

Једно од поглавља Агенде 21 о битним групацијама је и поглавље о улози локалних власти. Са свих страна света, разна тела наглашавала су њихову кључну улогу у конкретној примени одрживости на локалном нивоу.⁷

Из овога је и произашла препорука да локалне власти треба да се консултују са становништвом у погледу осмишљавања стратегије за стварање Локалне Агенде (ЛА). Нажалост, било је потребно неколико година да се појави било каква смерница о томе шта би ово требало да подразумева и шта би конкретно требало предузети.

Данас, многи локални савети раде у складу са принципима Локалне Агенде. Сваки од процеса има своје карактеристике, обележен је локалним условима, укључујући ту и јавно мњење, географске услове који се узимају у обзир при доношењу одлука, што важи и за политичке ставове, као и за проблеме ресурса. Ипак, од почетка је било јасно да поред локалних постоје и неки општи фактори који морају бити део сваког појединачног процеса.

---

⁷ Светски фонд за природу., Процена рањивости на климатске промене-Србија, Центар за унапређење животне средине, Београд, 2012, стр. 7.

Локална Агенда није само стратегија заштите животне средине. План одрживости укључује и решавање социјалних и економских питања. Локална Агенда укључује цело друштво или у најмању руку највећи могући пресек скупова, са свим расположивим ресурсима. Око Локалне Агенде мора се створити консензус, заједнички напори наспрам превазиђеног модела супротстављених интереса.

Први корак је прикупљање информација о локалним условима и локалним приоритетима. Даље, акције је потребно идентификовати. Ниједна организација ни друштвена структура не може имати монопол на добре идеје. Важно је наћи начине да се измери напредак, како бисмо знали да наша залагања имају резултате.

Екологија не мора бити у сукобу с економијом. Једна од предрасуда је да заштита човекове средине долази у сукоб са интересима привредног развоја, раста друштвеног производа, животног стандарда, отварања нових радних места. Пракса најразвијенијих земаља, али и земаља у развоју, током последње деценије доказује супротно: традиционални концепт развоја оријентисаног на раст производње и уједно раст потрошње природних ресурса дошао је до својих крајњих граница.

Настали екстерни трошкови које производи загађивање, исцрпљивање ресурса и нарушавање људског здравља почињу да надилазе користи које будући раст доноси. Капитал се данас у најразвијенијим земљама све више улаже у заштиту околине, штедњу енергије и других ресурса као и у развој технологија пријатељских према околини. Управо у тим подручјима отварају се и бројна нова радна места. Мање развијене земље немају избора, и оне морају следити тај пут. Одрживи развој треба подстицати фискалним мерама на локалном нивоу, која за циљ имају спречавање загађења и расипање природних богатстава.⁸

---

⁸ Петровић, Н., Еколошки менаџмент, ФОН, Београд, 2012, стр. 48.

2. ОСТВАРИВАЊЕ ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА НА ЛОКАЛНОМ НИВОУ

2.1. Концепт одрживог развоја на локалном нивоу

Концепт одрживог развоја на локалном нивоу остварује се преко четири акциона поља:⁹

- стварања партнерства,
- анализе проблема на основу потреба заједнице,
- акционог планирања,
- имплементације и мониторинга.

Одрживи развој као процес подразумева постизање договора о равнотежи између три различита процеса који су присутни у свакој конкретној ситуацији: економског развоја, развоја заједнице и еколошког развоја.

Значај одржавања баланса између ова три процеса може се показати на примеру било ког већег града. На пример, уколико локално снабдевање водом није задовољавајуће (економска димензија развоја), ако вода није хемијски и бактериолошки исправна и нема је довољно (еколошка димензија), ако вода није доступна свим становницима (социјална димензија), онда ће квалитет живота и привлачност града опадати.

Неопходно је ускладити различите интересе пословног сектора, заштите животне средине и развоја заједнице, што се постиже стварањем партнерства. Процес изграђивања партнерства међу заинтересованим странама води нека институција која има легитимитет да заступа укупне интересе заједнице – обично је то јединица локалне самоуправе и њене институције.

---

⁹ Штрабац, Н., Вуковић, М., Воза, Д., Сокић, М., Одрживи развој и заштита животне средине, Рециклажа и одрживи развој, Број 5, 2012, стр. 26.

Анализа проблема на основу потреба локалне заједнице омогућава заинтересованим странама да развију процес детаљне, заједничке анализе кључних проблема који се односе на визију њихове заједнице. Током ове анализе они могу да изаберу одговарајуће изворе информација које су неопходне за формирање акционог плана. Анализа проблема је неопходан предуслов да би се постигао жељени ефекат партнерства током процеса планирања. У анализи проблема на основу потреба заједнице користе се методе: партиципативне и техничке процене.

Методи партиципативне процене користе се како би се локално становништво и корисници различитих услуга укључили у процену на самом почетку, помажући у дефинисању проблема и идентификацији услуга које су им најпотребније. Намена метода техничке процене је да информише учеснике у процесу планирања: у том смислу, најчешће се користе метода упоредне процене ризика и метода процене утицаја на животну средину.¹⁰

2.2. Стратешки акциони план

Главна фаза реализације одрживог развоја на локалном нивоу је доношење плана – акционо планирање. Стратешком акционом плану претходе, као што је описано, припремне радње: стварање партнерства, развој визије заједнице и анализа проблема. Стратешки план садржи детаљан опис активности које су у њему предвиђене а односи се на проблеме и потребе на системском плану, обезбеђујући дугорочност процеса одрживог развоја. То значи да се у активностима на овом плану нагласак ставља на системске и дугорочне промене.

Очекивани резултати представљају кључно питање сваког акционог плана. Очекивани резултати усмеравају ресурсе заједнице у остваривању конкретних задатака и имплицирају обавезе заинтересованих страна, али, истовремено, из њих се изводе индикатори којима се мери успешност предузетих акција и самог акционог плана.

---

¹⁰ Штрбац, Н., Вуковић, М., Воста, Д., Сокић, М., Одрживи развој и заштита животне средине, Рециклажа и одрживи развој, Број 5, 2012, стр. 27.

По доношењу плана одрживог развоја на локалном нивоу приступа се његовој реализацији како би се постављени циљеви остварили у предвиђеним временским роковима. Имплементација плана одрживог развоја локалне заједнице доноси, по правилу, промене у многим областима, што доводи до отпора у разним срединама. Отуда се не би требало плашити ставова појединих институција или делова локалне самоуправе које пружају отпор, јер се готово сви градови суочавају са овим изазовом током остваривања плана одрживог развоја.

За успешну имплементацију сваког плана, а посебно Акционог плана одрживог развоја, потребно је успоставити процедуре и стандарде праћења. Утврђивање усклађености постојећих процедура може се поверити спољним експертима али може бити извршено и унутар организације. Ако је организација као заинтересована група учествовала у партиципативном процесу планирања одрживог развоја, расту шансе да се унутар организације уради процена усклађености.

Највећи број локалних заједница приликом дефинисања стратегија, утврђује мисију и визију одрживог развоја које дају стратешка опредељења и дефинишу намере локалне заједнице по питању одрживог развоја. У неким случајевима ове одредине обједињују се у оквиру политике одрживог развоја, што ни квалитативно ни квантитативно не умањује значај самог документа. Као прилог врло често се појављују и принципи или вредности на којима ће се инсистирати, који ближе дефинишу правила игре која ће се поштовати приликом спровођења саме стратегије.¹¹

Ефикасност спровођења, односно примене стратегије одрживог развоја на националном нивоу у великој мери зависи од могућности њеног преношења на нижи, локални ниво. Процес планирања одрживог развоја и заштите животне средине подразумева и планирање које се одвија кроз сарадњу најразличитијег броја људи, од политичара, преко невладиних организација, јавних предузећа, форума грађана и слично.¹²

---

¹¹ Кнежевић, Д., Живковић, Н., Пурић, А., Јанићијевић, И., Циљеви одрживог развоја локалне заједнице, Факултет организационих наука, Београд, 2009, стр. 9.

¹² Жужек, М., Могућности реализације стратегије одрживог развоја Републике Србије, Паневропски универзитет Апеирон, Бања Лука, 2009, стр. 6.

2.3. Принципи одрживог развоја на локалном нивоу

Концепт одрживог развоја може се операционализовати на различите начине. У теорији и пракси се углавном препознају четири приступа у остваривању концепта одрживог развоја, то јест:¹³

- одржавање непромењеног обима потрошње,
- одржавање непромењених залиха природних ресурса,
- утврђивање стандарда безбедног минимума,
- примена оперативних еколошких принципа.

Придржавање ових принципа омогућује развој људског друштва уз очување животне средине. У те принципе, пре свега, спадају:¹⁴

- интегрисаност,
- предострожност,
- обновљивост ресурса,
- превентивно деловање.

Интегрисаност је један од најсвеобухватнијих принципа одрживог развоја и он се, пре свега, односи на доношење политичких одлука у свим сегментима одлучивања.

Одлучивање се може разматрати на три нивоа примене, то јест на нивоу: друштва, привреде и производа. На нивоу друштва овај принцип се спроводи у домену одлучивања, односно у политици, што је највише санкционисано правним средствима. Додатну а значајну компоненту, у овом смислу, представља укључивање целокупног становништва у бригу о животној средини. То се постиже развијањем јавне свести о проблемима животне средине и конкретним решењима тих проблема, то јест едукацијом становништва у том домену.

---

¹³ Штрбац, Н., Вуковић, М., Воза, Д., Сокић, М., Одрживи развој и заштита животне средине, Рециклажа и одрживи развој, Број 5, 2012, стр. 28.

¹⁴ Штрбац, Н., Вуковић, М., Воза, Д., Сокић, М., Одрживи развој и заштита животне средине, Рециклажа и одрживи развој, Број 5, 2012, стр. 29.

Принцип предострожности подстиче политичке актере да доносе одлуке у области заштите животне средине и у ситуацијама када не постоје недвосмислени научни докази о штетности или размерама штетног деловања неке активности на људе или екосистеме.

Принцип обновљивости ресурса се заправо често своди на очување природног фонда неког ресурса, било да је реч о енергији или сировини. Овај принцип је садржан у великом броју активности – од повећања ефикасности, односно искоришћења ресурса, до повећања уштеда смањењем губитака или, рецимо, повећања рециклабилности.

Битно је разликовати два основна типа ресурса, исцрпљиве и неисцрпљиве, а у оквиру првих, обновљиве од необновљивих. Од необновљивих ресурса, за човечанство су најкориснији потрошни ресурси, у првом реду, фосилна горива.

Принцип превентивног деловања је заправо универзална техника за спровођење свих принципа одрживости, а заправо је заступљен у целокупној политици у области заштите животне средине. Превентивно деловање је главни метод и приступ у интеграцији политике животне средине у друге политике и одлучивање. Читав систем интегрисаног решавања проблема отпада је резултат примене управо овог принципа. Осим тога, интегрисана политика производа је један од новијих примера превентивног деловања.

2.4. Нови јавни менаџмент и климатске промене

Област животне средине и феномен адекватног деловања у њеним оквирима, постају све више актуелни, што се веома похвална чинејница. Човек све више покушава да се информише о стању у ком се налази његова околина, како би сазнао које активности треба да предузме да би помогао њен опоравак и даљу заштиту. Човек је првенствено покушао да природу искористи у сврху развитка свог окружења, али је сада суочен са чињеницом да мора да приспита своје деловање како би могао да обезбеди несметан опстанак за своје будуће генерације.

Јасно је да не постоји ниједна активност коју човек мора да обави, а која нема директан или индиректан утицај на околину. Веома је битно да се човек константно труди да тај утицај буде минимално негативан или максимално позитиван по еколошко окружење. Животна средина подразумева огромно пространство које се не поклапа са ограниченим деловањем јавне управе једне земље. Ово деловање је обично уоквирено, а ти оквири нису довољно широки, као што је човекова околина.

Овај однос је све више изражен, због феномена глобализације који постаје веома приметан у данашње време. За глобализацију се може рећи да је процес који се одликује тиме што скраћује просторне и временске удаљености између људи, брише разлике и поделе, стварајући осећај сваком човеку да живи у једном великом свету.

Генерално, постоје три тумачења процеса глобализације, у зависности да ли су у питању присталице овог феномена, противници или они који спадају у групу скептика ове савремене појаве. Целокупан глобални карактер било које активносит, указује на то да се еколошком проблему мора пажња посветити на неком вишем нивоу.

С обзиром да се свака нежељена радња човека аутоматски манифестује на више крајева света, може се рећи да је битно да се нивоу јавне управе дефинише такав приступ који ће бити обједињавајући и који ће да помогне човечанству да се избори са проблемом климатских промена. Процеси са којима се свет суочава, све више указују на то да је битно да се учине реформе у различитим областима јавног рада, како би се постигли еколошки циљеви.

Данашње друштво се карактерише епитетом светско друштво, што указује на то да се цео свет посматра као једна велика заједница. Ова заједница се суочава са проблемима који су различите природе, а који су у великој мери везани за еколошке проблеме у области климатских промена. Не постоји део света који није изложен последицама овог феномена који своје ефекте свакодневно манифестује.

Човек је у току свог напретка и развоја, угроз неке крајеве света више, а неке мање. Ова последица је цена разних достигнућа, везаних за бројне области науке, технике и технологије. Ово је разлог зашто се данас питања везана за еко безбедност јављају као кључна у оквиру националне безбедности и зашто се национални интереси поклапају са интересима адекватног деловања у области животне средине. Целокупан приступ овој тематици на нивоу државе мора да буде стратешки оријентисан, а покренут од стране међународних заједница.

Уколико се посматра област савременог јавног менаџмента, битно је да се укаже на простор који се даје еколошком деловању, а посебно оном које се односи на област климатских промена. У вези са имплементацијом јавне политике еколошког карактера, посебно се пажња ставља на следеће активности у оквиру локалног нивоа:¹⁵

- одрживо управљање водама,
- одржива мобилност,
- одрживе зелене површине,
- одрживо коришћење земљишта,
- одрживо становање,
- услуге заштите животне средине,
- одрживо образовање,
- слободне активности,
- одрживе здравствене и социјалне услуге.

Од кључне је важности да у оквиру једне земље постоје сви облици енергије као доступни. Сва предузећа, без обзира да ли су јавног или приватног облика власништва, имају потребе за одређеном количином енергије, без обзира којом се делатношћу баве. Некада се дешава да начин снабдевања енергијом утиче пресудно на обављање функције предузећа. То су све разлози који се морају узети у обзир онда када се говори о енергетској ефикасности и њеној важности за сваки пословни систем.

---

¹⁵ http://susproc.jrc.ec.europa.eu/activities/emas/public_admin.html, 12.3.2020.

Однос који локалне власти негују према енергије, може се описати путем следеће четири категорије, које указују на функције локалних власти у контексту сектора енергије:¹⁶

- потрошач - веома често се може утврдити да статистике о потрошњи локалних власти нису доступне јавно. Свакако се не може занемарити енергија коју они троше, јер је велики број објеката локалних власти које користе енергију: школе, градске хале, болнице, објекти који се греју, а који су у власништву локалне самоуправе, јавна расвета итд. Без обзира што подаци нису прецизни, јасно је колико се енергије користи како би могле да се задовоље све потребе јавног карактера,
- произвођач - веома често се дешава да се локалне власти нађу у функцији произвођача енергије. У Европи су познати разни примери који указују на ову функцију локалних власти. Они могу пронаћи различите начине на које ће имплементирати производњу, па се некада јавља могућност да оне саме себи производе потребну енергију, а некада и продају енергију, чиме стичу приход јавног карактера,
- испоручилац и дистрибутер - веома често се дешава да се све мреже које се користе за пренос енергије организују тако да буду у јавном власништву. То су најчешће она локална предузећа која су у власништву одређене локалне власти. Иако се некада деси да је дистрибутивна мрежа ван власништва локалне самоуправе, може се рећи да је у том случају њихова улога кључна у оквиру процеса имплементације те мреже. Испоручиоци енергије су веома често и дистрибутери решења за енергију,
- поред ових функција, локална управа може да дефинише и односне услове за процес коришћења енергије у оквиру једне привреде, али и у домаћинствима која су под њеном влашћу. Стратегије могу да буду различитих развојних облика.

Бројне су користи које се могу идентификовати услед одрживог коришћења енергије.

---

¹⁶ <http://susproc.jrc.ec.europa.eu/activities/emas/documents/PublicAdministrationBackgroundReport.pdf>, 12.3.2020.

Јасно је да се енергија јавља као главни покретач привредне трансформације, али не треба занемарити ни њену улогу у свакодневним потребама људи. Ово указује на важност управљања енергетском ефикасношћу од стране државе. Да би се енергетска ефикасност могла постићи, веома је битно да се укључи системски приступ од стране једне земље. Битно је да се сви делови тог система понашају у складу са правилима добре праксе, који могу потицати из међународног оквира, али и са националног нивоа.

Битно је да се локалне, регионалне и националне власти придржавају законских оквира и да све више проналазе приступе којима ће стимулисати енергетску ефикасност у својим оквирима. Уштеде у овој области доводе до бројних позитивних економских и еколошких импликација и веома је битно да се што пре пронађе исправан пут којим ће земље ићи, да би оствариле крупне кораке који ће резултовати унапређењем квалитета живота будућих генерација.

Пре свега, неопходно је редовно ревидирати постојеће локалне стратегије одрживог развоја према стварним потребама и усаглашавање са националним стратешким документима. Потребне мере за превазилажење уочених проблема који се односе, између осталог и на непостојање кадра и радних места, технички се може решити редизајном систематизације, међутим, забрана запошљавања у јединицама локалних самоуправа ограничава младим стручњацима, да се прво врате у своје општине након школовања, а потом и да унапређују локалне услове живота у истим. Локалне заједнице треба да донесу сопствене планове адаптације на климатске промене и планове управљања ризицима, како би се ближе одредили критеријуми о начину организовања послова и приоритета.¹⁷

Јасно је да се прописима и споразумима не може учинити све што је у моћи човечанства да будућим генерацијама обезбеди здраво окружење и нормалне услове рада, али се овим кораком много постиже. Првенствено, битно је истаћи да сваки споразум, пропис, закон, мора да нађе своју примену и у пракси. Она документа која се доносе само због протокола, немају никакву практичну моћ. Свака одредница мора да се имплементира и редовно надзире, како би целокупан ефекат био позитиван.

---

¹⁷ Ђорђевић, С., Вукашиновић, М., Цветковић, Д., Пејић, Д., Јачање капацитета локалних заједница за одговор на климатске промене у региону Подриња, Зборник радова 12. регионалне конференције Животна средина ка Европи, Београд, 2016, стр. 4.

Људи морају бити упознати са свим нелагодностима до којих доводе климатске промене, које се не могу изучавати само у области науке. Сваки човек мора да буде упознат са њиховим одликама, како би на време схватио које промене може да имплементира у оквиру својих активности, да би адекватно допринео борби за добру праксу у овом контексту. Нажалост, веома често се дешава да је целокупна јавност предодређена на отпор променама и на ћутање. Ове праксе морају да постану део прошлости, која мора да се нађе далеко иза савремене државе. Битно је да се успостави интегрисан приступ, кроз сарадњу и координацију, који ће подразумевати учествовање свих нивоа власти и субјеката привреде, који ће позитивно утицати на стање везано за климатске промене.

3. ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ, ОДРЖИВИ РАЗВОЈ И ПОГЛАВЉА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

3.1. Поглавље 27 - Заштита животне средине

Неке од европских политика које директно утичу на квалитет живота грађана, као што је поглавље 27 Животна средина и климатске промене, спроводе се на локалу. У оквиру спровођења стандарда из области животне средине, локална самоуправа ће имати конкретне обавезе чије ће испуњавање директно утицати на брзину процеса преговора. На билатералном скринингу Република Србија је изнела прву процену укупних трошкова спровођења који су предвиђени у Националној стратегији Републике Србије за апроксимације у области животне средине у износу од 10,58 милијарди евра до краја 2030. године.¹⁸

Истакнуто је да ће реалније процене бити познате након што Република Србија изради специфичне планове за спровођење појединачних директива које захтевају значајна улагања. Затим је израђен Постскрининг документ „Статус и планови преношења и спровођења правних тековина ЕУ за поглавље 27 – Животна средина и климатске промене“, који у себи садржи и прелиминарне процене трошкова спровођења неколико финансијски најзахтевнијих директива.

Локална самоуправа мора добро да зна шта је то што треба да примени на локалном нивоу и на који начин може да дође до средстава. На располагању ће јој бити не само буџет Србије, већ и европски фондови и билатерална помоћ. Административни капацитет, тачније оспособљени и ефикасни органи локалне самоуправе биће од пресудног значаја за добар резултат.

---

¹⁸ Центар за демократију., Локалне самоуправе и приступни преговори, Центар за демократију, Београд, 2015, стр. 35.

То је важно како због преговора, где ће процене локалних власти и њихове препоруке о могућности спровођења законодавства и увођења стандарда, у великој мери, помоћи националним властима приликом формулисања преговарачких позиција, тако и ради остварења циља да се живот локалног становништва учини квалитетнијим. Усклађивање Србије са прописима ЕУ у области животне средине подразумева и њихово делотворно спровођење на терену. Током преговора, Србија треба да докаже да примењује законе у пракси односно да има јасан план како ће постићи потпуну имплементацију одређених прописа након ступања у чланство у ЕУ. Улога локалне самоуправе је кључна, с обзиром да је део надлежности пренет на њу путем домаћих прописа.

Локална самоуправа већ има надлежност да спроводи процедуре стратешке процене утицаја на животну средину и процене утицаја пројеката на животну средину. Локална самоуправа је надлежна за издавање интегрисаних дозвола за одређена индустријска постројења. То је примена европских стандарда из директива на локалном нивоу. Уколико Србија у преговорима докаже да је имплементација тих прописа на локалу адекватна моћи ће брже да доврши преговоре у Поглављу 27.¹⁹

Уколико се покаже да неке обавезе које су пренете на локалну самоуправу не могу да се спроведу у потпуности мораћемо да преиспитамо да ли је садашњи модел децентрализације послова у животној средини одржив са становишта прописа ЕУ. На локалном нивоу ће се градити потребна инфраструктура да би се достигли европски стандарди квалитета животне средине. Овде се ради о комуналној инфраструктури као што су постројења за пречишћавање отпадних вода, обнова и градња инфраструктуре за снабдевање чистом водом за пиће; инфраструктура за управљање отпадом итд.

Локална самоуправа мора да развије и унапреди способности за финансијско планирање и пројектовање како би могла у што већој мери да искористи фондове ЕУ и спроведе те пројекте на терену.

---

¹⁹ Центар за демократију., Локалне самоуправе и приступни преговори, Центар за демократију, Београд, 2015, стр. 36.

Чешће ће бити неопходно да локалне самоуправе међусобно удружују капацитете на регионалном принципу како би инвестиције биле јефтиније и покриле већи број становника. Треба искористити могућности економије обима како би рачун за оперативно функционисање инфраструктуре био раширен на што већи број домаћинстава. Због свега овога, стратешки и удружен приступ на централном и локалном нивоу је потребан како би се у овоме успело и како би се избегло да улагање кошта више него што је неопходно.²⁰

Чланство у ЕУ ће омогућити да се значајан део тих трошкова финансира из фондова ЕУ, који ће бити много издашнији од оних којима се данас располаже. Локална самоуправа би требало да усмери своја средства колико год је могуће да задржи, унапреди или развије капацитете да те инвестиције прихвати. Локална самоуправа има и промотерску и образовну улогу у читавом процесу. Важно је да подиже свест грађана да плаћањем комуналног рачуна инвестирају у инфраструктуру и њено одржавање, јер ЕУ неће моћи да финансира оперативне трошкове инфраструктуре. То ће морати да финансирају грађани кроз рачуне, а загађивачи кроз економске инструменте.

3.2. Поглавље 22 - Регионална политика и координација структурних инструмената

Следећа важна политика за локалне заједнице је поглавље 22 – Регионална политика и координација структурних инструмената. Садржину овог поглавља чине прописи којим се дефинишу циљеви и приоритети Кохезионе политике ЕУ у текућем програмском периоду 2014 – 2020. и успоставља систем за управљање европским структурним и инвестиционим фондовима. Како је један од циљева Инструмента за претприступну помоћ оспособљавање за управљање Кохезионом политиком ЕУ, успостављање система за управљање постприступним фондовима се заснива на систему за управљање претприступним фондовима ЕУ.²¹

---

²⁰ Центар за демократију., Локалне самоуправе и приступни преговори, Центар за демократију, Београд, 2015, стр. 38.

²¹ Центар за демократију., Локалне самоуправе и приступни преговори, Центар за демократију, Београд, 2015, стр. 40.

Будући да је реч о фондовима којима се, између осталог, финансира реализација развојних приоритета и потреба на националном, регионалном и локалном нивоу укључујући припрему, спровођење и управљање пројектима извесно је да се локалне самоуправе морају припремити и оспособити за спровођење ових активности.

О овоме најбоље сведочи чињеница да се у досадашњим преговорима о приступању ЕУ, као једно од мерила за затварање поглавља, утврђује спремност крајњих корисника за апсорпцију фондова. Кад је реч о инфраструктурним пројектима, то пре свега значи постојање урбанистичко планске документације, пројектно техничке и тендерске документације како би се обезбедило несметано издавање неопходних дозвола и спровођење тендерског поступка укључујући и закључивање уговора. Анализе показују несразмерно мала и неблаговремена издвајања за потребе припреме ове документације на локалном нивоу.

Постоји потреба решавања свих имовинско правних односа који могу успорити или пак угрозити реализацију пројеката односно условити повраћај средстава. Узимајући у обзир чињеницу да је спровођење пројеката временски ограничено, и да постоје одређена правила која се односе на динамику плаћања од стране Европске комисије, извесно је да се као предуслов поставља не само постојање документације већ и питање одговарајућих финансијских капацитета за претфинансирање односно суфинансирање развојних пројеката на локалном нивоу које мора бити благовремено планирано.

Као једна од суштинских претпоставки намеће се обавеза локалних самоуправа да припреме пројекте у складу са одговарајућом динамиком и процедурама. Од пресудног значаја је да се локалне самоуправе, на одговарајући начин, институционално уреде и административно ојачају да би имале приступ припреми пројектних предлога нарочито када се ради о позивима и упутствима за достављање предлога пројеката. Неопходно је да се поред капацитета за припрему, на одговарајући начин институционално и административно уреди управљање пројектима по њиховом одобравању односно потписивању уговора сходно ЕУ и домаћим прописима. Од суштинског значаја је обезбедити одрживост ових структура развијањем одговарајућих мера политике задржавања кадрова на локалном нивоу.

3.3. Поглавље 11 - Пољопривреда

Политика у оквиру поглавља 11 Пољопривреда и рурални развој значајна је за читаву Србију, а делокруг рада локалних самоуправа у овој области налази се у оквиру спровођења мера руралног развоја. Сам систем за имплементацију IPARD фонда захтева стварање децентрализованих структура за рад са локалним, руралним заједницама. Локална самоуправа има значајну улогу у подизању свести и мобилисању руралног становништва у циљу процене и паметног коришћења економских и социјалних ресурса чиме се омогућава развој локалног потенцијала.²²

Локалне самоуправе ће имати обавезу за постепеном припремом локалних стратегија руралног развоја да би се стимулисало интересовање становништва и њихово активно учешће, стварањем јавно-приватног партнерства у форми локалних акционих група. Крајњи циљ ефикасног деловања на локалном нивоу треба да буде допринос подизању конкурентности пољопривредних производа, повећање ефикасности и одрживости сектора пољопривредно-прехрамбене производње.

3.4. Поглавље 10 - Информационо друштво и медији

Локална самоуправа има ингеренције и у оквиру спровођења политике из поглавља 10 Информационо друштво и медији. Закон о јавном информисању и медијима је прописао да Република Србија, аутономна покрајина, односно јединица локалне самоуправе обезбеђују део средстава из буџета за остваривање јавног интереса у области јавног информисања. Она се распоређују на основу јавних конкурса и појединачним давањима у складу са Правилником који је израдило Министарство културе и информисања. Правилником се ближе уређује суфинансирање пројеката.

---

²² Центар за демократију., Локалне самоуправе и приступни преговори, Центар за демократију, Београд, 2015, стр. 42.

Имајући у виду да ће се суфинансирање пројеката који имају за циљ унапређење информисања грађана, подизање квалитета и разноврсности медијских садржаја, спроводити не само на нивоу Републике, већ и на покрајинском и нивоу локалне самоуправе, Министарство је медијске законе, као и Правилник о суфинансирању пројеката израдило у консултацијама са представницима Министарства за државну управу и локалну самоуправу и АП Војводине.²³

3.5. Поглавље 19 - Социјална политика и запошљавање

Поглавље 19 Социјална политика и запошљавање предвиђа да се социјални дијалог у Републици Србији успоставља, између осталог, путем социјално-економских савета, који делују на нивоу јединица локалне самоуправе који могу да се оснују споразумом између надлежног извршног органа аутономне покрајине или јединице локалне самоуправе, синдиката и послодаваца, основаних за територију аутономне покрајине, односно јединице локалне самоуправе. Препорука је свакако да овај трипартитни социјални дијалог на локалном нивоу треба јачати.

Циљеви политике запошљавања, дефинисани у Националном акционом плану запошљавања усмерени су, између осталог и на подршку регионалној и локалној политици запошљавања. Када је реч о услугама социјалне заштите, локалне самоуправе би требало да планирају средства у буџету за ове услуге.²⁴

Оно што буде преговарано и договорено у Бриселу у области јавних набавки, политике конкуренције, безбедности хране, ветеринарске и фитосанитарне заштите, рибарства, енергетике, пореза, предузетништва и индустријске политике, правосуђа и основних права, правде, слободе и безбедности, заштите потрошача и заштите здравља и финансијском надзору утицаће на рад локалних самоуправа чије администрације морају бити обавештене о основним елементима ових политика.

---

²³ Центар за демократију., Локалне самоуправе и приступни преговори, Центар за демократију, Београд, 2015, стр. 44.

²⁴ Центар за демократију., Локалне самоуправе и приступни преговори, Центар за демократију, Београд, 2015, стр. 46.

Локалне власти могу имати троструку улогу у политикама запошљавања. Оне се пре свега налазе у улози послодавца - Савет европских општина и региона је учесник у социјалном дијалогу као представник запослених у јавном сектору и тесно сарађује са Европском федерацијом синдиката у јавном сектору. Као носици локалног економског развоја локалне самоуправе заузимају важно место у промоцији предузетништва. На крају, оне имају кључну одговорност за социјалну кохезију и социјално искључене групе.²⁵

Локалне политике запошљавања и активности локалних власти могу да дају значајан допринос унапређењу ситуације на тржишту рада. Економски развој и развој тржишта рада, социјална, образовна и структурна политика блиско су повезане на локалном нивоу, а на тај начин боље могу искористити доступне ресурсе. Успех стратегија локалних власти веома зависи од тога у којој мери оне виде себе као део свеобухватне мреже актера, као и да ли ће научити да развију и контролишу ове мреже, а своје ресурсе и специфичне компетенције искористе ефикасно.

Незапосленост је велики изазов за локалне власти. Градови и општине су под утицајем економске кризе, а затварањем фабрика велики део популације остаје без посла. Недостатак пракси и могућности за прво запослење ускраћује младима улазак у свет рада, а на тај начин локална економија губи. Финансијске последице кризе довеле су многе локалне самоуправе ЕУ у озбиљну буџетску кризу. Тржишту рада и политикама запошљавања потребна је јака локална димензија чак и у време глобалних тржишта.²⁶

Локалне иницијативе не могу бити замена за свеобухватне политике на националном и европском нивоу. Међутим, како је њихова улога предвиђена великим бројем стратешких докумената оне могу дати важан допринос у унапређењу ситуације у области запошљавања.

---

²⁵ Европски покрет у Србији, Водич кроз стратегију Европа 2020 - четири године касније, Европски покрет у Србији, Фонд за отворено друштво, Београд, 2014, стр. 38.

²⁶ Европски покрет у Србији, Водич кроз стратегију Европа 2020 - четири године касније, Европски покрет у Србији, Фонд за отворено друштво, Београд, 2014, стр. 40.

Ефективна локална политика запошљавања захтева функционалне матрице сарадње и мреже актера које се некада спонтано формирају у случајевима криза и које је потребно пажљиво и стрпљиво развијати и неговати за дугорочну стратегију запошљавања. Такође, фактор лидерства је веома значајан у искоришћавању локалног и регионалног потенцијала на циљеве тржишта рада и запошљавања, и мобилисање трајне политичке сагласности и ресурса, укључујући општинске ресурсе.

Одржив пад незапослености може се постићи само креирањем великог броја нових радних места. Из тог разлога подршка предузетничким активностима и развоју бизниса су кључни задаци за успешну политику запошљавања. Ефикасна локална администрација која оптимално координише различите послове, вођена свеобухватним услужним концептом, може обезбедити вредну компаративну предност граду или општини.

Промоција тзв. старт ап предузећа може помоћи витализацији локалне економије и локалног тржишта рада. Њихов успешан развој води отварању нових радних места, а овакве компаније освежавају локална тржишта, оживљавају конкуренцију, осигуравају примену иновација. Оснивање локалних бизнис центара и инкубатора увелико је постала пракса која се може успешно преносити. Локалне иницијативе за запошљавање имају посебну функцију у интегрисању посебних циљних група - млади, жене, мигранти, дугорочно незапослени и друге рањиве групе.²⁷

Улога локалних власти у политикама запошљавања постала је изузетно битна када је у питању растући број људи који не могу да опстану на конкурентном тржишту рада. Промоција целоживотног учења помаже очувању запослености. Потребна је подршка за обуке у фирмама, креирање континуираних образовних могућности, подизање свести и мобилисање радника и компанија за сталне обуке, чиме се унапређују квалификације радно способног становништва, а самим тим и њихова запошљивост. Локалне власти могу да се у овом циљу повежу са локалном привредом и цивилним сектором кроз различите моделе партнерства и сарадње. Скоро у свим областима рада јединица локалне самоуправе могуће је осмислити подстицаје за запошљавање. Ту одлучујућу улогу могу одиграти прави партнери и стратегије за умрежавање.

---

²⁷ Европски покрет у Србији, Водич кроз стратегију Европа 2020 - четири године касније, Европски покрет у Србији, Фонд за отворено друштво, Београд, 2014, стр. 50.

3.6. Поглавље 5 - Јавне набавке

У области поглавља 5 Јавне набавке примена Директиве о јавним набавкама, Директиве о набавкама наручилаца који обављају делатности у области водопривреде, енергетике, саобраћаја и поштанских услуга и Директиве о додели уговора о концесији односи се на локалне власти као потписнике уговора. Планирање усклађивања са поменутиим правним тековинама мора се обавити у консултацијама са локалним властима.²⁸

Период прилагођавања посебно је важан за све субјекте у систему јавних набавки, а нарочито за мале наручиоце, као и мала и средња предузећа која учествују у поступцима јавних набавки, због ограничења која постоје у односу на њихове административне капацитете. Постепеност прилагођавања обезбедиће довољно времена за припрему пре увођења нових законодавних одредби усклађених са поменутиим директивама, првенствено кроз интензивну обуку и друге облике саветодавних активности. На тај начин ће се обезбедити благовремена и пуна примена свих нових одредби и механизма који ће, као резултат усклађивања, бити уведени у законодавни оквир.

3.7. Поглавље 15 - Енергетика

У оквиру поглавља 15 Енергетика, јединице локалних самоуправа су у обавези да издају енергетске дозволе за одређене објекте за производњу топлотне енергије, прописују услове за стицање статуса повлашћеног произвођача топлотне енергије и воде регистар повлашћених произвођача топлотне енергије. Ближе прописују подстицајне мере за производњу топлотне енергије коришћењем обновљивих извора енергије, регулишу цене испоручене топлотне енергије, извршених услуга; прописују услове испоруке топлотне енергије, као и мере које се предузимају у случају када је угрожена сигурност испоруке.²⁹

---

²⁸ Центар за демократију., Локалне самоуправе и приступни преговори, Центар за демократију, Београд, 2015, стр. 50.

²⁹ Центар за демократију., Локалне самоуправе и приступни преговори, Центар за демократију, Београд, 2015, стр. 51.

Када је у питању област енергетске ефикасности, предвиђа се увођење система енергетског менаџмента у јавном сектору и од стране органа јединице локалне самоуправе и у том смислу су прописане обавезе ових органа. Јединице локалне самоуправе доносе планове развоја у које укључују потребе за енергијом на свом подручју.

3.8. Поглавље 16 - Порези

Када је реч о поглављу 16 Порези важно је препознати потребу информисања пореских обвезника на локалном нивоу о праву ЕУ у поменутој области. Активнију улогу локалне самоуправе могу имати и у области политике малих и средњих предузећа која се спроводи са Националном агенцијом за регионални развој. А необично важна је и регулаторна реформа као део поглавља 20 Предузетништво и индустријска политика.³⁰

3.9. Поглавље 23 - Правосуђе

Када је реч о поглављу 23 Правосуђе и основна права свој допринос локалне самоуправе треба да дају у области борбе против корупције о чему ће бити више речи у овом приручнику, у сегменту који се односи на област љуских и мањинских права. Такође, недвосмислено је потребно да своје деловање ускладе са Европском повељом о локалној самоуправи. Сведоци смо улоге локалне самоуправе у мигрантској кризи, а политика миграције јесте део поглавља 24 Правда, слобода и безбедност. Допринос локалне самоуправе мора бити мерљив и у оквиру борбе против организованог криминала, прања новца и трговине људима, сарадњи у области борбе против дрога и царинској сарадњи.

---

³⁰ Центар за демократију., Локалне самоуправе и приступни преговори, Центар за демократију, Београд, 2015, стр. 55.

ЗАКЉУЧАК

Очекивани резултати од коришћења шанси одрживог развоја су: употпуњавање и популаризација нових знања о природним вредностима ових подручја, заустављање започетих и спречавање нових видова деградације еко-система, очување природних ранотежа и обогаћивање биолошке разноврсности. Приступ човека према природи мора да се промени из корена, а целокупно ово деловање мора бити подржано од стране државе, на различитим нивоима њене управе, до локалног нивоа.

Наука, техника и технологија, много брзо напредују и човек више пута није довољно припремљен како би искористио сва та достигнућа. Битно је да се уравнотежено делује, како би се све потребе људи задовољиле, али мислећи о свему што човека окружује. Савремено доба са собом носи и бројне изазове, који су вештачки створени. С обзиром на то да се проблем очувања животне околине јавља као веома битан и критичан, може се рећи да свака будућа људска активност мора бити предузета са пажњом.

Потребан је приступ који ће бити генерисан на врховном нивоу и који ће креирати такво окружење у оквиру ког човек делује и унапређује свет око себе, а опет са друге стране, утиче на очување животне околине. Унапређење деловања и приступа у области заштите животне средине, јавља се као веома битно у савременом добу, јер је наука и технологија доста напредовала, али је доста последица и оставила по ниво квалитета животне средине.

Резултати учешћа локалних самоуправа у процесу преговора за чланство у ЕУ зависиће од способности локалних самоуправа да: успостављају и граде партнерства на различитим нивоима вршења власти, инсистирају на бољој вертикалној и хоризонталној координацији у свим фазама приступних преговора; заступају даљу децентрализацију и децентрализацију власти и боре се за финансијску одрживост и независност у вршењу надлежности као предуслова за делотворну примену целокупног корпуса правних тековина ЕУ, а који ће нужно по завршетку приступних преговора постати део правног поретка Републике Србије. Све ове активности се реализују и даће допринос одрживом развоју.

ЛИТЕРАТУРА

Ђорђевић, Ј., Нова еколошка етика и заштита животне средине, Факултет заштите на раду, Ниш, 2002.

Ђорђевић, С., Вукашиновић, М., Цветковић, Д., Пејић, Д., Јачање капацитета локалних заједница за одговор на климатске промене у региону Подриња, Зборник радова 12. регионалне конференције Животна средина ка Европи, Београд, 2016.

Европски покрет у Србији, Водич кроз стратегију Европа 2020 - четири године касније, Европски покрет у Србији, Фонд за отворено друштво, Београд, 2014.

Жужек, М., Могућности реализације стратегије одрживог развоја Републике Србије, Паневропски универзитет Апеирон, Бања Лука, 2009.

Кнежевић, Д., Живковић, Н., Пурић, А., Јанићијевић, И., Циљеви одрживог развоја локалне заједнице, Факултет организационих наука, Београд, 2009.

Петровић, Н., Еколошки менаџмент, ФОН, Београд, 2012.

Светски фонд за природу., Процена рањивости на климатске промене-Србија, Центар за унапређење животне средине, Београд, 2012.

Тодић, Д., Животна средина, Европски покрет у Србији, Београд, 2011.

Центар за демократију., Локалне самоуправе и приступни преговори, Центар за демократију, Београд, 2015.

Штрбац, Н., Вуковић, М., Воза, Д., Сокић, М., Одрживи развој и заштита животне средине, Рециклажа и одрживи развој, Број 5, 2012.

http://susproc.jrc.ec.europa.eu/activities/emas/public_admin.html, 12.3.2020.

<http://susproc.jrc.ec.europa.eu/activities/emas/documents/PublicAdministrationBackgroundReport.pdf>, 12.3.2020.